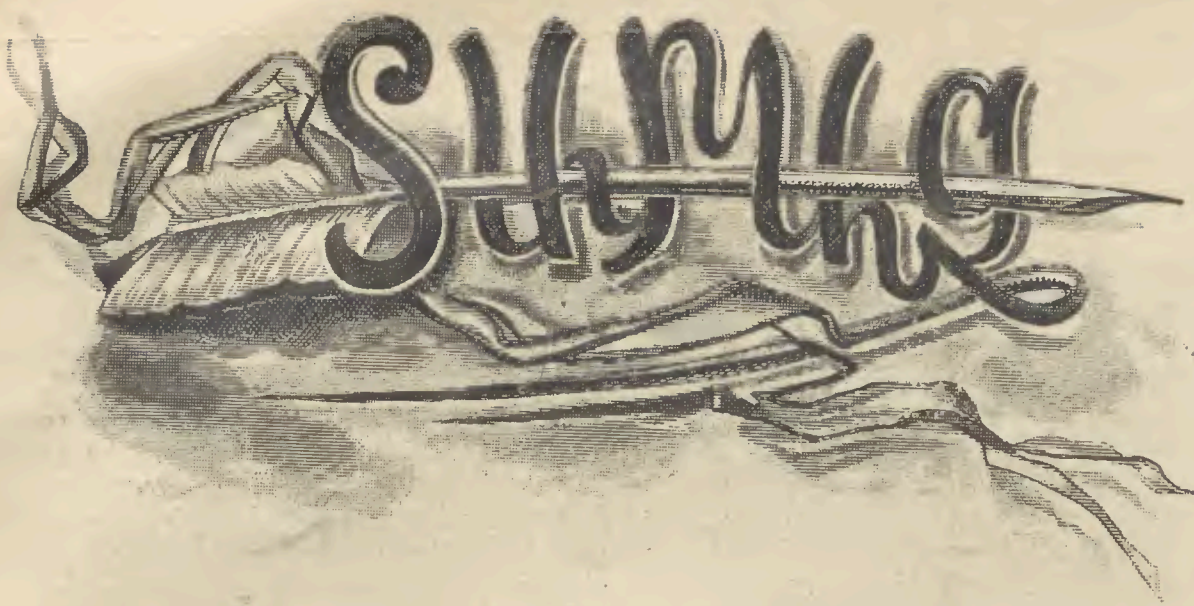

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԻ ՆԱԽԱԳԻՐԱՆ

Գեղարվեստական, գրական, հասարակական, քննադատական, քաղաքական պատկերազարդ հանդես.

(ԲժՄԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ—Աղբյուր 3 ր. (արտասահման 5 ր.) Տարազ 6 ր. (արտասահման 10 ր.) Աղբյուր-Տարազ, յաւելածնեկող 10 ր. (արտասահման 18 ր. Տարազ (11 հրատ.) ամիսը 50 կ. առանձին Խ-ը թիֆլիսում 30 կ. դուրսը 40

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ, քննադատական է ամեն ինչով Տարազի երեսի մի հինգերորդական տողը՝ առաջին երես 40 կողմ. վերջին երես 25 կողմ. մանրատու (պրոտիտ) Արտասահմանից կրկնակի: Շատ անգամ կրկնող յայտարարութիւններն առանձին համաձայնութիւնով:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ յողանջներ կրճատում է, ենթարկում փոփոխութեան և չի տպւելիք երեք թերթից պակաս չէ վերադարձնում: Անձնական տեսակցութիւն խմբագրի հետ երեքշաբթի և ուրբաթ առաւօտեան ժ. 11—12:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ թիֆլիս, Մաղաթեան փ. տ. Խ 5, բաց է ամէն օր (բացի կիրակի և սուր օրերից). առ. 10 ժ. մինչև 2-ը կէսօրից յետոյ: Հասցէն՝ ТИФЛИС, ред. ТАРАЗ. Rédaction TAREZ. Caucase. Tiflis.

№ 6 Ուրբաթ, Մայիս 16

Տասնևիններորդ տարի 1908

BIARRITZ

Grand Hotel d'Angleterre

Հիմնադ 1870 թ. պ. և տ. Marcel Campagne-ի այս մեծահռչակ հիւրանոցն իր հրաշափառ կազմածքով վաղուց է որ հրապուրելի վայրն է ամենանուրբ ճաշակի տէր՝ բնութեան փարթամ ծոցում վայելչութիւն որոնողներին:

Բխարից, ուր ովկիանի գեղանի, հիասքանչափերը քրանսիայի համբուրում են իսպանական հմայիչ ջրերի հետ:

Թագաւորների, արքայազների, մեծ քաղաքագետների և հանձարների rendez-vous-ն է այս ճոխ Hotel d'Angleterre, ուր հիւրն ունի լիովին կոնֆորտ և անդորրութիւն:

IZARRA

Liqueur Exquise des Basques

ՏՆՕՐԷՆ

J. Grattau

Izarra, իսպանական այս գիւղական բնակչի, կազմուում է մաքուր, չալիս ոյժ ու աշխոյժ, կամոնաւորում մարտգործիւնը, ամբացում ջղերը:

ՄԱՀԳՈՅԺ

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՆՅԵԱՆ

Մայիսի 5-ին, արշալոյսը գիւղջրացած, գրնդակի մի հարածով իր կեանքի թելը կտրեց գրականագէտ և ուսուցիչ Գրիգոր Վանցեան 40 տարեկան հասակում և հինգշաբթի, մայիսի 8-ին, մարմինն ամփոփեց Խօջի-Վանքի գերեզմանատանը:

Գրիգոր Վանցեան Ներսիսեան դպրանոցն աւարտելուց յետոյ մի փոքր ժամանակ ուսուցչութիւն է անում, ապա մեկնում Բերլին, մշտնում համալսարան, ուսումնասիրում լեզու և գրականութիւն, վերադառնում հայրենիք, կըրկին նետում ուսուցչական ասպարէզ և միաժամանակ պարապում գրականութեամբ, աշխատակցելով մեր հանդէսներին, թերթիւնին և թէ կազմակերպում դասագրքեր: Նրա «Հայ ցեղինակները», «Պատմական քերականութիւն», «Վարդգէսի քերականութիւն», «Գրպանի ուղղագրութիւն», «Համառոտ հայոց պատմութիւն» լաւ բնագործութիւն են գտել մեր դպրոցներում: Հանդուցեալ հեղինակութեան տէր էր, անկուսակցական, նւիրած գիտութեան:

Գրիգոր Վանցեան ծնւել էր Ախալքալաք գաւառում գիւղացիների զաւակ, իր ջանքերով ու տոկունութեամբ էր ձեռք բերել գիտութիւնը: Թիֆ. առեւ. դպրոցի ուսուցիչ էր՝ հա՛վելքին տարիներս:

ԲԱՑԱՐՁԱԿ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

XXXIV

ՍԵՄԻՈՒՆԵՐ

Ա՛յն ալլանդակ կեանքը ստեղծել է մթնոլորտ, որ սկսել է արդէն աճեցնել ծաղիկներ ոչ միայն անուշիկ, այլ և անկենսական:

Զուրկ աշխոյժից և իղէալներից, մեր տղէտ ու ինքնահաւան պատանեկութիւնն իր լպիւրջ արդի կենցաղով և ըմբռնումներով օր-օրի վրայ հրապարակ է գալիս նորանոր սխրագործութիւններով:

Ամենազգրկուն և քստմնելին օրերս Թիֆ. իգական III գիմնազիայում կատարւած ողբերգութիւնն է: Երկու-երեք պատանիներ այդ գիմնազիոնի սրահում աւտոճանակն ուղղում են ուսուցչին գնդակահարելու, և նրա փոխարէն պնդակն ընկնում է այս տարի գիմնազիոնն աւարտող նուխեցի օրիորդ Եսթեր Նասիրեանի գլխին ու սպանում անմեղ գոհին:

Զարագործներն առանց փղձաճարելու. փախչում են, փոխանակ զգլալու իրանց ամենասոսկալի յանցանքը, փոխանակ անմեղ զարուն—մեռնողի ոտների տակ չոքելու, նղերսելու գթութիւն, ապա քաւելու իրանց ծանր պատիժը ոչ թէ բանտում, շղթաներով պնդւած կամ տաժանակիր աշխատանքների դատապարտւած, այլ իրանց ընկերակից բոլոր պատանեկութեան հետ սուրբ դաշինք կապած, որ խոյս են տալիս ընդ միշտ իրանց անրնական, յոռի ընթացքից և ձեղտում են սթափելու...

Եւ եթէ այդ ուխտը նոյն վայրկեանին չարաւ եղեռնագործ պատանեկութիւնը, ուշ չէ գեռ այժմայից անկու աւելի հանդիսաւոր, աւելի հաւաքական ոյժերով:

Ոստիկանն ու կազակը, բանտն ու շղթան չեն, որ պիտի մաքրեն մեր հիւանդ մթնոլորտը, որ պիտի ամօրեն մեր վիշտը, սպեղանիք դնեն մեր վէրքերին, այլ դուր, կեանքի ձեռք գարունն այսօր մոտայլ և դաժան դարձրած պատանեկութիւն:

Թող զարնանաբոյր անմեղ Եսթեր Նասիրեանի գերեզմանն այսուհետեւ մի կաճառ—ուխտատեղի լինի ձեզ համար, ձեր թուականը հոգին ու միտքն այնտեղ կուեւ—կոփելու:

Փակեցէք ձեր գրքերն ու դպրոցների դռները, փութացէք դէպի այդ բոտ երեւոյթին լուռ գերեզմանը:

Այդ հեղ գերեզմանն անշուշտ կուսուցանէ ձեզ, թէ ինչպէս պէտք է բռնել ճշմարիտ և արդար ուղին:

Յ. Ես

Պոմպէնէի նաղբիւրի մօտից

Ա Ն Ձ Ն Ա Ս Պ Ա Ն Ի Ն Ա Մ Ա Կ Ը

(Մի հասում իմ սի անհիպ վեպից)

Յիշում եմ, այսօր, որ կեանքի գովքն էիր ա-
նում, ես ասացի քեզ, որ պատասխանս կը ստանաս
զբաւոր: Արդ՝ ընդունիր գրութիւնս իբրեւ իմ պատաս-
խանս և, եթէ գտնես, որ ես ճշմարիտ չեմ, այբրի տոյս
նամակն այնպէս, ինչպէս որ ես երկրագունդը կայրէի,
եթէ կարողանայի...

Հետեւում եմ անձնասպանների օրինակին և, այս
ողորմելի անօթը—զանգուս—ցրիւ ամեկուց առաջ, նամակ-
ներ եմ գրում: Մօրս արդէն գրել եմ: Հիմա էլ քեզ եմ
գրում, կեանքի օրհնագրում: Հնա, մի նամակ էլ կը գրեմ,
որ անձնասպանութեան համար ոչոքի չըմեղագրեն: Այդ-
պէս է կարգը և թող այդպէս լինի: Կամ, եթէ ուզում
են անպատճառ մեղագրել մէկի, թող մեղագրեն նրան
կամ այն բանին (անունը չը գիտեմ. հաւատացեալներն
ասում են, որ անունը Աստուծ է), որի կամքով ես ան-
գոյութիւնից գոյութիւն ստացայ, ապրեցի ամբողջ 27
տարի առանց իմանալու թէ ինչու, և այժմ գոյութիւ-
նից նորեն գնում եմ դէպի անգոյութիւն՝ զգում և
ձանձրացած այն բոլորից, ինչ որ տեսայ աշխարհ կոչ-
ւած այս հսկայական յիմարանոցում...

Ջարմանալի տափաղութիւն կայ մարդկանց ու-
ղեղի մէջ. երբոր տեսնում են, որ որեւէ մէկի անձնա-
սպանութեան մէջ շօշափելի կերպով ոչոք մեղաւոր չէ,
նրանք իրենց բոլոր մեղադրանքներ թափում են անձնա-
սպանի գլխին: Մինչդեռ չը գիտեմ, եթէ նրանք մտքի մի քիչ
խորութիւն ունենային, փառացի ի փառս պիտի բարձ-
րացնէին անձնասպանին, և ոչ թէ մեղադրէին: Եթէ
մեղադրանքի—և այն էլ մահացու մեղադրանքի—մի
կէտ կայ առհասարակ բոլոր անձնասպանների համար
այդ մէջ է, որ նրանք ապրել են: Ապրել կը նշանակի
ամենամեծ յիմարութիւնը դործել: Արդ՝ կարելի է մի-
ղադրել նրան, ով չի ցանկանում շարունակել յիմար-
ութիւն գործել:

Ասում են, որ անձնասպանութիւնը խելագարու-
թեան արգասիք է լինում: Այդպէս ասողներն ան-
շուշտ իրենք են խելագար: Կամ, եթէ ըստ իրենց հաս-
կացողութեան՝ խելագար չեն, խելագարութիւնը թարս
են հասկանում: Գիտեմ որն է խելական, արածնալ
խելագարութիւնը.—այն, երբ զգում ես, տեսնում ես
համոզւած ես, որ կեանքը դատարկ մի բան է, աւելի
քան տարբերութեան դատարկութիւնը, և, այնուամենայ-
նիւ, շարունակում ես ոչ թէ միայն ապրել, այլ և կա-
շուէր դուրս գալ, որ կարելոյն չափ երկար ապրես:

Անձնասպանները ոչ թէ խելագար են, այլ ամե-
նախմաստուն մարդիկ, որովհետեւ միայն նրանք գիտեն,
թէ ինչ է կեանքի իսկական արժէքը: Իսկ կեանքի
իսկական արժէքն եթէ արտայայտուէ լինի, թա-
նշանով, դուրս կը գայ հսկայական մի զեռօ, որի դա-
տարկ չըջաղքի միջով իր սարսուռորտալներն է կա-
տարում կամ, հայերէն ասենք, իր գլխիկոնձին է ա-
նում համաշխարհային կրկնէսի այն միմոսը, որի ա-
նունն է մարդկութիւնը...

Անձնասպանների բացի ամենախմաստուն մար-
դիկը լինելուց, այլ և ամենաքաջ մարդիկ են: Ամենա-
մեծ երկիրը, որ պաշարում է մարդուն, դա մահան
երկիրն է: Եւ ի դուր չէ, որ օրէնսդիրները պատժի
ամենաբարձր աստիճանը մահան պատիժն են սա-
մանի: Ապրել կամենալ—նշանակում է մահից վախե-
նալ: Արդ՝ ով մահից ոչ թէ միայն չի վախենում, այլ
և ինքն է իրեն մահան գիրը նետում,—ամենաքաջը
չէ:

Ապրելու և, այսպէս կոչւած, բնական մահան
սպանելու համար հարկաւոր է երկու բան—կամ չը մտա-
ծել, կամ հասնել մտածողութեան այն կէտին, որի վրայ
մարդս կանգնած անսասան ընդունակ դառնայ արհա-
մարհելու, միեւնոյն տխմար, աննպատակ բանը համա-
րելու թէ կեանքը և թէ մահը: Չը մտածել չեմ կարող՝
որովհետեւ, դժբաղդաբար, անասունից չեմ ծնւած.
կեանքն ու մահն էլ հաւասարապէս արհամարհել նոյն-
պէս չեմ կարող, որովհետեւ կեանքը չեմ փորձել նրան
արհամարհելու չափ, որով և պայմանաւորւած է ար-
համարհանքը դէպի մահը:

Չը գիտեմ, ինչպէս կը լինի ապագայում, բայց
գիտեմ, որ այժմ մարդս ապրում է ոչ իր ցանկու-
թեամբ, ուղղում եմ ասել—ոչ իր ազատ կամէութեամբ:
Ինչպէս որ նա իր ազատ կամքով չի ծնւում, այնպէս
և իր ազատ կամքով չէ, որ ապրում է: Նրան ծնում են և
ստիպում, որ ապրի: Ծնում է բնութիւնը իրեն միայն
հասկանալի նպատակով (կամ, զուցէ, նա էլ ոչ մի նը-
պատակ չունի), որի հետ մարդուն իրաւունք չի տա-
լիս զործ ունենալու: Նոյն բնութիւնն է, որ ստիպում
է նրան ապրել, և դարձեալ ծածուկ է պահում նրանից
այն նպատակը, որի համար ստիպում է նրան ապրել:

Սակայն անտանկէն և միանգամայն անհասկանալի բը-
նութեան ստիպմանը չէ, այլ նոյն իսկ մարդկային ստիպ-

մունքը, որը ձեւակերպւած է բնութիւնի, շրջանի, հա-
տարակութեան, ազգի, պետութեան և, վերջապէս, ընդ-
հանուր մարդկութեան նախապաշարմունքների, սովոր-
ութիւնների, հասկացողութիւնների, օրէնքների, ըս-
կաբանքների մէջ: Գուցէ ուրիշների համար այդ ստիպ-
մունքն անհասկանալի է և անզգալի, իսկ շատերի հա-
մար նոյն իսկ քաղցր, բայց ինձ համար միշտ անտա-
նելի է եղել, է և կը լինի, եթէ շարունակեմ ապրել:

Այժմ, երբ կանգնած եմ մահան դռանը, այդ ըս-
տիպմունքը գոյութիւն չունի ինձ համար: Ես ազատ
եմ, ինչպէս օդը: Եւ, երբ մտածում եմ, որ վաղը և
յուսիտեան չը պիտի մտածեմ այլ ես, ինձ թւում է, թէ
այս բոլորն ամենաերջանիկն եմ ես բոլոր մարդ-
այրաբանքների մէջ: Եթէ մի բան կայ, որից վախենում
եմ այս բոլորին, այդ այն է, թէ մի գուցէ այնպէս
պատահի, որ ստիպւեն ինձ դարձեալ ապրել: Չը՝ որ
«քաղաքակրթութիւն» ու «մարդասիրութիւն» այն-
պիսի «բարոյական» (ինչ տխմար բառեր) օրէնքներ
են սահմանել, որոնց գորութեամբ մարդն ազատ չէ
մինչև անգամ իր սեպիական կեանքին վերջ տալու:
Եթէ ես, փոխանակ սենակումս փակւած՝ անձնա-
սպանութիւն գործելու, կամենայի կամքից գետը նե-
տել ինձ, կը բռնէին, թող չէին տալ: Եւ ես իրաւունք
չէի ունենալ բողոքելու: Իսկ եթէ, բողոքէի, գժա-
տուն կը տանէին ինձ: Ահա թէ ինչու անձնասպանու-
թիւնն էլ, գողութեան պէս, ծածուկ է կատարուում:
Բռնութիւն, բռնութիւն և բռնութիւն—ահա թէ ինչով
է շրջապատւած մարդը կեանքի մէջ: Եւ ես հրաժար-
ւում եմ հասկանալ նրանց, որոնք դատապարտում են
այդ բռնութիւնից իրենց օձիքն ազատողներին:

Չը գիտեմ, իմ մահը ում և իցէ ցաւ կը պատ-
ճառի թէ ոչ. բայց հաստատ գիտեմ, որ մայրս կամ
խնայ, կամ շատ շուտով կը մեռնի: Ե՛հ, այդ աւելի
լաւ: «Մարդ մի անգամ պիտ մտնի», բայց երանի՜ նրան,
ով շուտ կը մեռնի: Հազար և թւեր երանի կը լինել,
եթէ ես մեռնէի այն ժամանակ, երբ դեռ չէր զարթել
գիտակցութիւնս:

Գիտակցութիւն... Ահա թէ որտեղ է մարդու
բոլոր իշխանութեան աղբիւրը: Կը կամենայի իմանալ,
թէ ով է եղել այն երեւելի ծագումուն, որը մարդուն
անհանել է «ստեղծագործութիւնների պապ».—մի ան-
համա ծագող, որ մենք ցարդ լուրջ բանի տեղ ենք ըն-
դունում ու գործածում: Այդ ի՞նչ որ ինքնութեանը փեղ
տեղ է իբրեւ լոկ պատիժ, մենք աւանդին շնորհք ենք
համարում և պարծենում: Նա մեղ գիտակցութիւն է
տեղ, որ շարունակ տանջենք, իսկ մենք յիմարաբար
կարծում ենք, թէ դա մի պտուկ է մեր գլուխը դար-
դարող:

Եթէ ես աշխարհիս տեղը լինէի, կը հրամայէի
ոչնչացնել այն բոլորը, ինչ որ նպատակ է մարդու
գիտակցութեան, իմացականութեան զարգացմանը, ո-
րովհետեւ ամեն մի քայլ, որ տանում է դէպի զարգա-
ցումը, տանջանքի մի նոր դուռ է բաց անում մար-
դու համար: Գիտութիւնն ընդունակ է մարդու մէջ
զարթեցնելու մի անյայտ հարցախնդիր, որի առաջ
նոյն իսկ ինքն ընկճւում է ինչպէս մի թղթի իր զար-
թեցումը հոգեւոր մի գազանի առաջ: Քաղաքակրթու-
թեան գործն այն է, որ մարդու պահանջներն է աւե-
լացնում—բողոքովին աւելորդ պահանջներ—և տալ
նոր պահանջից հողել մէկին միայն կարողանում է
գոհացում տալ: Մարդու ուղեղը հեքիաթական այն
քնած վիշտապն է, որը զարթեցնում պէս անյայտ քաղց
է զգում, որքան շատ ես տալիս, որ քաղցը յաղկեցնէ,
այնքան աւելի է պահանջում: Արդ՝ քանի որ ընդու-
նակ չեմ և անկարելի է նրա քաղցը յաղկեցնել, աւելի լա-
չէ, որ թողնես հանգիստ քնած մնայ իր համար: Քա-
նի՞ գորշ արժէ մի գրութիւն, որ հին իմաստասէրը
բանաձեւել է այս խօսքերով. «Ես միայն մի բան գիտեմ.
այն՝ որ ոչինչ չը գիտեմ»: Արժէ՞ արդեօք, որ մարդ այն-
քան տանջւի, չարքաւի միմիայն այն բանի համար,
որ վերջ ի վերջոյ իմանայ, թէ ինքը ոչինչ չը գիտէ:

Կարելի՞ւ ասում է. «Երբ մարդը քաղցած է, հաց է
պահանջում, բայց երբ կշտուցաւ, հարցնում է՝ ինչու եմ սպ-
րում»: Ես կուզէի, որ ոչ մի քաղցած մարդ չը լինէր,
այն ժամանակ ամեն մարդ կիմանար և կը համոզէր,
որ ի դուր է ապրում: Այստեղ ես գալիս եմ մի գար-
մանալի եզրակացութեան. արդեօք քաղցածները չեն,
որ անմիջական պատճառ են հանգիստանում մարդկու-
թեան կեանքի յարապետութեան:

Լաւաւորները վախկոտ էք և իբրեւ վախկոտ՝
խաբարայ էք: Դուք խաբարում էք թէ ձեզ և թէ ուրիշ-
ներին: Դուք համարձակութիւն չունիք ուղղակի նա-
խելու միտք բացարձակ ճշմարտութեան՝ մահան երե-
ւելի: Չեք ամբողջ վարդապետութիւնը հիմնւած է կեղ-
ծիքի և ինքնախաբեութեան վրայ: Դուք սուտ եք խօսում,
երբ կաշուց դուրս էք գալիս ապագայանելու համար,

թէ ապրիլը յիմարութիւն չէ: Կեանքին ներած բարձ-
րաձայն օրհնակների մէջ դուք աշխատում էք խաղ-
նել մահան ճիշդ, որ սարսափեցնելով սարսափեցնում
է ձեզ: Դուք էք, որ ասպարէզ էք նետել «գոյութեան
կոնք», որպէս զի փախուստ տաք մահից: Դուք շրջա-
պատել էք ձեզ սիրոյ, ատելութեան, կրքի և նախանձի
հազարաւոր բարդ իլլուզիաներով, որպէս զի դրանց
թանձր մշուշի մէջ չը տեսնէք մահան անդունդի ան-
տակ խորութիւնը, որի մասին մոտմելիս ստոյնում է
ձեր արեւնը: Ձեզ ծանօթ չէ մոայլ յոռետեսի հպարտ
արհամարհանքը, որի առաջ փշրւում, խորտակւում է
ամեն ինչ: Խելագարին յատուկ յամառութեամբ դուք
գնում էք որոնելու, որ պաշտէք, մի ինչ—որ, թէ ինչ
—ինքնեքդ էլ չը գիտէք: Հին կռապաշտների նման
աստածներ էք հնարում ձեզ համար և երևակայում,
թէ դրանք են ձեր որոնածը:

Օ՛, որորմեկինք, օ, թշուառականներ, օ, ատելի
ստորեկներ...

Դեռ ես եպիկուրն է ասել՝ «Մահը մեզ չի վերաբե-
րում»: Եւ Շոպենհաուէրը,—քո արհամարհած Շոպեն-
հաուէրը,—այսպէս է բացատրում այդ խօսքերի իմաս-
տը. «Երբ մենք ողորմելի ունենք, չը կայ մահ. իսկ երբ կա
մահ,—մենք չը կանք: Կորչելի մի բան, որի քաղաքակրթու-
թեան չէ զգալ, դա ցաւն է. հետևաբար դա իր անոյոյն
թիւնը (մահը) մեզ չի վերաբերում, ինչպէս որ մեզ չի վերա-
բերի անոյոյն անոյոյնը» (այսինքն այն, երբ մենք գեռ
չենք ծնւած):

Մի քանի բոլորից յետոյ ես այլ ես չեմ լինիլ
կամ, այլ խօսքով ասած, կը լինիմ զաւիթ անգոյութ-
եան մէջ: Մի քանի բոլորից յետոյ ընկած կը լինիմ
յատակի վրայ՝ զանգուս գրիւ եկած, արեւն մէջ շաղախ-
ւած: Մայրս,—խեղճ, զորանգր պատաւ,—կոծիլիս կը
լինի ծնկները, սենեակս լիքը կը լինի ստիկաններով և
հետաքրքիր մարդկանցով: Կուզէի մեռած ժամանա-
կուս էլ տեսնել՝ գիտելու համար այդ յիմար մարդկանց
իրարանցումը, որպէս զի մի կուշտ ծիծաղէի:

Համէլտն անշուշտ ամենամեծ տխմարներից մէկն
է եղել, որ դեռ ես տարակուսեմ է, թէ մի գուցէ այն-
տեղ՝ «ստեղծագործական կեանքի» մէջ էլ ինչ—որ երազ-
ներ խանգարեն իր յաւիտեական հանգիստը: Եթէ
մի վայրկեան անգամ այդպիսի տարակուսանք անցնէք
մտքովս, այն ժամանակ մեռնելուց առաջ, անշուշտ,
եթեւօր կը քաշէի մեղքերս, մինչդեռ այժմ, ինչպէս
տեսնում ես, դեռ հայտնում էլ եմ և հայտնում ամե-
նահանգիստ խղճով, որովհետեւ համոզւած եմ, որ հայ-
հայնքը նոյնքան արժէք ունի, որքան և աղօթքը,
այսինքն—ոչ մի արժէք չունի:

Կան չափազանց խորամիտ, բայց և խիտ բարե-
միտ մարդիկ, որոնք «այն աշխարհի» կրօնական գաղա-
փաբը մեկնաբանում են իբրեւ իրականութիւն: Նրանք
այնքան խելօք են, որ, ինքարկէ, չեն հաւատում դժող-
բի և դրախտի, սատանաների և հրիշտաների գոյու-
թեան, բայց և իրենց խորամտութեան հանգեւրած այն-
քան միտմիտ են, որ կարծում են, թէ կրօնական այդ
ցնդաբանութիւնները որ հանեն հիւանդու երևակայու-
թեան աշխարհից և գնեն իմ առաջ իբրեւ իրական
փաստ, ինձ և ինձպէսներին կը համոզեն, թէ դրանք
սուտ չեն:

Եթէ կայ մի բան, որ ճշմարիտ է, դա մահն է,
որովհետեւ ճշմարիտն այն է, ինչ որ յաւիտեական
է, իսկ մահն է միայն, որ յաւիտեական է: Ժամա-
նակը գոյութիւն ունի այնքան, որքան մենք ապրում
ենք, իսկ մեռնելուց յետոյ ժամանակ գոյութիւն չու-
նի կամ, ուրիշ խօսքով, գոյութիւն ունի այն, ինչ որ
մենք անւանում ենք յաւիտեականութիւն: Մենք մեղ
համար սահմանել ենք ժամանակի որոշ չափեր և դը-
րանով ենք ուղղում չափել նոյնիսկ անզգեկրկմանա-
կան կեանքի տեղութիւնը, եթէ միայն կեանք կարե-
ւի է անւանել այն, որ մարմինս հող կը լինի դար-
ձած, այդ հողի վրայ խոտ կը լինի բսած և այդ խո-
տի մէջ արածելիս կը լինի մի գառ, որպէսզի այդ
գառան միտն ուտողները վերջն ինձպէս հող դառնան
և այլն... Կոմեդիա, կատարեալ կոմեդիա... Եւ երբ
մտածում ես, որ համաշխարհային այդ կոմեդիան պի-
տի շարունակել անվերջ, առանց մարջանական նպատա-
կի... Ծիծաղում ես և, միեւնոյն ժամանակ, ապշում, որ
մարդիկ այս բոլորը գիտենալով հանգեւրած, ինչ—որ
նոր տարիներ են հնարել, ուրախանում են, տխրում,
սիրում, ստում, նախանձում, սպանում, աշխարհ բե-
րում նոր արարածներ... Յիմարանոց, հսկայական յի-
մարանոց... Կալիգուլան ավտոտում էր, թէ ինչու
հռովմէացիք մի գլուխ չունէին, որ իբրեւ մի հարեւո-
ծով վերջ տար նրանց կեանքին: Նա ավտոտում էր չա-
րութիւնից: Նոյնն ես եմ ավտոտում ամբողջ մարդկու-
թեան համար, միայն—լուծահարութիւնից:

Բայց եթէ մարդկութիւնը մի գլուխ չունի, եւ խօ մի գլուխ ունիմ:

Գանգու... Ի՞նչ բան է այս անօթը,—ասում է Շելլինգը,—որ իր մէջ պարունակում է ամբողջ աշխարհը, ամբողջ երկիրը: Ի՞նչ բան է մոգական այս ամբողջը, ուր սէրն իր հրաշքներն է կատարում, ուր ամեն ինչ, ինչ որ փառաւոր է և վեհ, ինչ որ նողկալի է և սոսկալի, գտնւում է իր սաղմի մէջ կողք-կողքի: Ի՞նչ բան է դանդ կոչւած մարդկային այս գլուխը, որ ստեղծում է տաճարներ, աստուածներ, ինկվիզիցիա և զենքեր—Որդի՛ բնակարան»:

Այն, միմիայն որդի՛ բնակարան: Բայց այդ միայն մահից յետոյ: Իսկ մահից առաջ—տանջանք՝ շտեմարան:

Օ՛, իսկոյն, իսկոյն կը փշրեմ, կոչնչացնեմ տանջանքի այս շտեմարանը: Բաւական է, որքան այս անտանելի ծանրութիւնը կը եցի ուսերիս վրայ, այլապէս՝ մինչև երբ և ինչո՞ւ...

Շոպենհաուէրն ասում է. «Մահան քողն կարող է նման լինել ծանր պատրանքից արթնանալուն»: Եւ ուղում եմ արթնանալ կիսերի ծանր պատրանքից՝ մահւան գիւղիկ նստելով:

Եւ մեռնում եմ խղճալով ձեզ, կեանքի սարուկներ, որ ինչքան էլ կամենաք սպրեկ, այնուամենայնիւ վերջ է վերջոյ պիտի դաք իմ ետեից...

ՆԱՐ-ԴՈՍ

Արևեստ

ՈՐ ԻՍԿԱՆԻՍ ԳԵՂԱՆԵՐԻ

Արևեստ...

Վերջապէս մեր ազգամուզմապատ հորիզոնի վրայ երևաց մի աստղ, որի ճառագայթները նման են դարձնալիս արշալոյսին հորիզոնի վրայ ծագող արեգակի մատաղ ճառագայթներին, որոնք իրանց քնքոյշ ճաճանչներով ոչ թէ նայողի աչքն են ծակում, այլ ընդհակառակ շրջում են նրա տեսանելիքը, աւելի լաւ դիտելու և դմայիլու այդ ճառագայթները ցոլող արեգակով:

Տեսէք, եւ աստղ ասացի, բայց գրիչս աւելի առաջ սլացաւ, արեգին նմանցրեց:

Եւ չափազանցութիւն չէ, եթէ ասեմ, որ օրիորդ Իգարելլա Բալանթար մեր բնիկ, կովկասեան բնիկ վաղ առաւօտեան արեգակն է նոյնիսկ այսօր, դեռ իր բնական գործունէութեան խանձարարութի մէջ:

Արդեօք մեր մոայլ միջոցները չի վարակել այդ նորածնին իր թոյններով...

Եգիպտոս, Եգիպտոս պէտք է փախցնել և այս տաղանդին, ինչպէս նորածին հանձար Քրիստոսին փախցրին իր ծննդավայրից:

Թող փութով փախչէ օր. Իգարելլա Բալանթար դէպի արդի Եգիպտոսը,—ոտար այն աշխարհները, ուր գիտեն փայփայել, սնուցանել և դաստիարակել տաղանդները: Եւ երբ հասունացած, նոյնիսկ իրան պատանդան շինած եւրոպական շատ անւանի իր մրցակիցներին, վերադառնալ հայրենիքը, այն ժամանակ նա կարող է միայն յուսալ, որ «տանարը» երեք օրեայ մէջ կարող է կործանել և նորը կառուցանել:

Շատերը, մանաւանդ մեր նորաբողոքները, ժրխում են ժողովրդութեան զաղափարը: Եւ եւ անպայման ժխտելով նրաթական ժողովրդութեան կարևորութիւնը, համոզւած կողմնակից եմ հոգու, մտքի ժողովրդութեան, այն բանի, ինչ այժմ ասում են կոլտուրա:

Եւ եթէ օր. Իգարելլա Բալանթարին մանրամասն գննելու լինենք, կը համոզուենք, որ նա իր տոհմի բնական պտուղ ժողովրդն է:

Բալանթար տոհմը, օր. Իգարելլի պապն ու տատը, որ յայտնի են մեր դպրոցական ասպարէզում Հայրիկ և Մայրիկ մականուններով, XIX դարու երկրորդ կիսում, դեռ մի փոքր էլ առաջ նախ Ազուլիսում և ապա Բազում ունէին դպրոց:

Մի կողմ թողնելով նրանց դպրոցական ասպարէզում ունեցած գործունէութիւնը, եւ վերցնում եմ Հայրիկին և Մայրիկին իրեն ծնողներ և դաստիարակներ իրանց զաւակներին:

Հասարակական ասպարէզներում Բալանթար բոլոր եղբայրները յայտնի են իրանց ընդունակութիւններով, տոկունութիւնով:

Օր. Իգարելլայի հայրը, պ. Ալեքսանդր Բալանթար, իրեն հրապարակաբօս և հասարակական գործիչ յայտնի է մեր բոլոր շրջաններին: Պ. Ա. Բալանթար իր ըստ երևոյթին անգործ, հանգիստ տեմպերամեն-

տով տոկուն է, ժրջան, սրտի խորքերում թաղցրած եռանդն ու աշխոյժը:

Պատանեկական հասակից գտնւելով վաղվառն տենչերով տոգորւած երիտասարդներ շրջաններում և ծնողներից ժողովրդած լինելով նրանց անդադրում աշխատասիրութիւնն ու լուսաւորութեան գործին ծառայելը, Ա. Բալանթար հէնց պատանեկական հասակից իրան նստում է հասարակական ասպարէզ: Եւ այսօր, յանկարծ, հրապարակի վրայ երևում է նրա դեռ շատ երիտասարդ դուստրը, օժտւած ոչ միայն բնածին տաղանդով, այլ և այդ տաղանդն այնքան զարգացած, որ համեմատել իսկ փորձւած տեղական իր արւեստակիցների հետ անկարելի է:

Օր. Իգարելլա Բալանթար, բնական է, ծնւելով աւելի բարեխաջող (ըստ կուլտուրային) պայմաններում, քան իր ծնողները, ժողովրդով նրանց կրթւած մաքի, ձգտումների և տեմպերամենտի մասնիկները, շնորհիւ շրջանի ազդեցութեան, կուլտուրայէս, իր ընտրած արւեստի մէջ այսօր աւելի հասունացած և բարեկիրթ է, քան մեր կովկասեան բնական փորձւած գործիչները:

Հէնց միայն այն հանգամանքը, որ օր. Իգարելլա Բալանթար ունենալով բնական տաղանդ և այդքան փորձառութիւն, թաղցրւած էր հասարակութիւնից և յանկարծ հրապարակ եկաւ իրեն մի կազմ և պատրաստ արտիստուէի,—ինձ համոզում է, որ օր. Իգարելլան ժողովրդի է ծնողներից և պապից ու տատից նրանց յատկութիւնները՝ տոկուն աշխատասիրութիւն և համբերութիւն:

Տաղանդաւոր արտիստուէին, այժմ հաղիւ քսան տարեկան, Թիֆլիսի գիմնազիոնն աւարտելուց յետոյ, երկու տարի եղել է Գերիլէի կուրսերում, կանոնաւոր յաճախելով Մոսկույի Худож. և Малый թատրոնները:

Թիֆլիսում առաջին անգամ բնի է դուրս եկել անցեալ 1907 թ. սեպտ. 23-ին Պրիշնակու հարսանիքում Լիդիի դերում ուսերէն լեզուով թատերաւեր խմբի հետ Աւստրիան թատրոնում: Այդ մինչև օրս խաղացել է երեսուն անգամ, որից երեք անգամ հայերէն՝ Երի բաժաններ, Գաւառներ և Զարգուչակ քայլ: Հայերէն լեզուով Գաւառներ խաղացել է Թիֆլ. ժողովարանում, իսկ նոյն պիէսը ուսերէն լեզուով մայիսի 3-ին Արտիստիկ. ընկ. թատրոնում:

Օր. Իգարելլա Բալանթարի ամպլուան՝ դրամատիկական և հերոսական պատասխանատու դերեր, որ նա կատարել է այս եօթ ամսւայ ընթացքում, ասպացուցանում է թէ նրա դերասանական կոչումը և թէ սէրն ու ձգտումը դէպի հասարակական գործունէութիւնը:

Նորընծայ արտիստուէին 27 անգամ խաղում է ժողովրդական անպաճոյճ թատրոնում, մի անգամ նոյնպէս շատ փոքրիկ և անյարմար Թիֆլ. ժողովարանի բնիկ վրայ ու ապա միայն Արտիստիկ. ընկ. թատրոնում ընտ. երեկոյթին ուսերէն լեզուով Օսկար Ուալլիի Լէդի Ունգերզէի ռոմանթ-ում Մարգրիտի, ու յետոյ պ. Արմէնեանի և թատերաւերների հետ Վուլկաններում Մաշի և Գաւառներում մէջ Զէյնարի, մէկը միւսից տարբեր դերերում:

Վերջին երեք պիէսերումն էլ եւ տեսայ օր. Իգարելլային:

Մարգրիտի դերը Օսկար Ուալլիի պէսում նա կատարեց շնորհալի: Եւ զմայլած էի այդ երեկոյ օր. Իգարելլայի վայելուչ, սնունդաբոսիկ շարժաձեւով, անդունդն յատուկ պաղ, բայց բարեկիրթ նայաձեւով, քայլաձեւով և առողանութեամբ:

Գուլկանների մէջ Մաշի փոքրիկ դերում նա հզոր և բացառիկ ընկերակիցն էր պ. Արմէնեանի: Ի դէպ ասած այդ երեկոյ տաղանդաւոր արտիստն առաջին անգամ խաղաց ուսերէն լեզուով Գուլկաններ: Այդ պիէսը խաղացել է և հանգուցիւ Աղամեան, բայց անուրի խճահարակու կարող եմ ասել, որ ոչ պակաս փայլուն Աղամեանից կատարեց պ. Արմէնեանն իր ստանձնած այդ դերը:

Գաւառներում մէջ օր. Իգարելլան կատարելով Զէյնարի բարդ դերը, ուր պահանջւում է արտիստուէուց և վեհութիւն, և մինչև ստորութիւն հասնող քծնող, կեղծ վերաբերմունք, ուր մայրական սէրը մըրցում է հայրենիքի սիրոյ հետ, ուր սե քաբը սրտին սեղմած, արկած ներքին սպաւոր հոգին ու սիրտը արտաբերւած պիտի արտայայտեն ցնծութիւն և հըրճւանք,—օր. Իգարելլան ոչ միայն կատարեց այդ դերը ու ջող, այլ հիասթափ: Ձեր առաջ, կարծէք, խաղում էր ոչ թէ քսան տարեկան մի սկսնակ օրիորդ, այլ հազար անգամ բնի դուրս եկած, բնիկ վրայ և բնից դուրս տանջւած, կեանք, վիշտ ու դառնութիւնը մինչև վերջին ծայր ճաշակած մի մայր, մի թագուէի, հոգին լի թախիծով, սիրտը վրէժիկներով լի:

Եւ այնպէս էի տարել արտիստուէու խաղով, այնպէս յուզել, որ ձայն կտրել էր, շունչ չէի կարողանում քաշել սրտի բաբախումից և թէ զոգում էի, թէ ճակատաւարում էր:

Եւ այդ մի նորընծայ արտիստուէու շնորհիւ:

ԱՄ ԱՐ

Իգարելլա Բալանթար իր չքնաղ, ճկուն շարժաձեւով, շուրջ շատ է նման Եւստրակուն: Երբեմն-երբեմն նա կարծէք և Պասխալովային էլ է նման, իսկ դրամատիկ. հզոր մոմենտներում նրա խաղը երմոյովային էլ է մօտենում: Միևնոյն ժամանակ օր. Իգարելլան և ոչ մէկն է սրանցից, բայց երևում է անխուսափելի ազդել է թէ Եւստրակուն, քնքոյշ, վեղ միմիկայից և թէ երմոյովայի խորիմաստ խաղից: Թուսերէն արտասանում է հիանալի, ձայնը շատ դուրեկան և հզոր է, բնիկ վրայ իսկոյն աչքի է ընկնում իր մի սոսկ ձեռքի շարժումով, քայլաձեւով, երբ նոյն իսկ դեռ մի խօսք չէ արտասանել:

Քանի որ օր. Իգարելլա Բալանթար ունի բնական տաղանդ, կոչում ու սէր, գեղանի և շնորհալի միմիկ, ըմբռնում է դերը ռոմանտիկ ծիշտ, որ անշուշտ հետեւանք է մտաւոր զարգացման ու ստանձնածը բարեկիրթ և գիտակից ուսումնասիրելուն, ապա կարողանում է բնի դուրս գալ այնպիսի դերերում, ուր պահանջւում է թէ հոգեկան յուզմունքի արտայայտութիւն և թէ բնական ուղարաւ խաղ և քանի որ օր. Իգարելլան այնքան հմտութեամբ կարողացել է ըմբռնել թէ երմոյովային, թէ Եւստրակուն և թէ Պասխալովային ու իւրացրել է այնքան հեշտութեամբ նրանց բնաւոր արտայայտութիւնները, պահելով և իր ուրոյնութիւնը,—պէտք է աճապարի փութով հեռանալ Թիֆլիսից և այցելել եւրոպական հոգեկաւոր դերասանական խմբերի ներկայացումները, առանց երկար կանգ առնելու մի տեղ: Հէնց այժմ աւելի շատ օր. Իգարելլան նմանւում է Եւստրակուն, որին անշուշտ տաղանդաւոր օրիորդը կնթարկել է վերջին սեզոնին յաճախ տեսնելուց:

Անպայման պէտք է խոյս տայ օր. Իգարելլան առժամանակ խաղալու թէ թատերասէրների և թէ մանաւանդ հայ դերասանական խմբի հետ, որովհետեւ ինչէլ այս ծաղկանոցից այն բուրաստանը բուրակից և գեղանի ծաղիկներից նիւթ ամբարիւղ, մայրենի բնիկ իր նազանի, խորիմաստ խաղով սիրելի դարձնելու հայերի համար:

Երգ

Մ Ի Զ Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն Մ Ա Մ Ո Ւ Լ Ի Դ Ա Յ Ն Ա Կ Ց Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Եթէ պետութիւններն իրանց ոյժերով այլ ևս անկարող են մէն-մենակ իրանց գոյութիւնը պահպանել և նրանք միութիւններ են կապում իրանց ոյժն անսասան պահելու համար, որքան աւելի ևս պարտաւոր են պետութիւնների մէջ գործող դասակարգերը շարժապէս իրանց միմեկին աւելի աշխուժեցնելու և առաջ տանելու համար:

Մամուլը, որի գոյութեան անհրաժեշտութիւնն այլ ևս անվիճելի է, դանազան երկրներում վաղուց է որ զգացել էր շարժապէս կարիքը:

Ազատ երկրներում մամուլի աշխատանքները պրոֆեսիոնալ միութիւններ վաղուց էին սկսել կազմել, կանոնադրութիւններ մշակել, օրէնքներ սահմանել իրանց շրջանի, իրանց երկրի համար, որ ի հարկէ տեղական նշանակութիւն ունէին:

ՎԻԼՀԵԼՄ ՋԻՆԳԵՐ

Ընդհանուր քարտուղար Միջազգ. Մամուլի Դաշնակցութեան

Բայց ահա հըրապարակ է գալիս պ. Wilhelm Singer — Վիլհելմ Նուր լոյս տեսնող «Neues Wiener Tageblatt»-ի այն ժամանակ ղեկավարը Պարիզի թղթակիցը և միտք յղանում կազմել «Միջազգային Մամուլի Դաշնակցութիւն»:

Շնորհիւ իր ընկերատէր, կո-

րէկտ Բուրուրեթեան և անդադրում աշխատասիրութեան, չը յուսահատուի մանաւանդ հակառակորդ մամուլի, նախանձից կուրացած, խարդաւանանքներից, սարքած խոչընդոտներից պ. W. Singer իր հօր կամքն իրագործում է և օր-օրի վրայ այնպէս ընդարձակում, որ այսօր այդ Դաշնակցութիւնը վայելում է Եւրոպայի և Ամերիկայի անկից և սիրայի բարեկամութիւնը: Բարեկամութիւն ենք ասում և ոչ հովանաւորութիւն, որովհետեւ այժմ հօր պետութիւնները պատիւ, հրճանք են համարում իրանց երկրներում ընդունելու Միջազգ. մամուլի դաշնակց. անդամներին:

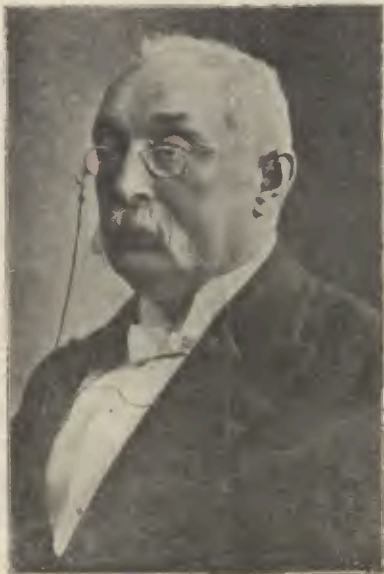
Տարադի ընթերցողներն անշուշտ յիշում են 1904 թ. Վիլհելմ այդ Դաշնակց. X-ամեակին կայացած հանդէսների, կոնգրէի, ապա հետեւալ 1905 թ. Լիէժի կոնգրէի արձանագրութիւնները: Անցեալ 1907 թ. Բօրդօի կոնգրէն նոյնպէս բնորոշուր էր և փառահեղ ինչպէս նախորդ տարիները:

Չենք կամենում զրադեցնել ընթերցողին այդ կոնգրէների մանրամասն նկարագրութիւններով և ոչ բազմիմաստ էքսկուրսներով ու բանկէներով, այլ կամենում ենք ընդգծել այն փաստը, որ մամուլը մեր երկրումն էլ պարտաւոր է այնպէս կազմակերպել, որ ապագայում նրա խօսքն իսկական արժէք ունենայ և որոշումները լինեն պարտաւորեցուցիչ:

Միջազգային Մամուլի Դաշնակցութեան մէջ մտնում են Ամերիկայի և Եւրոպայի մամուլը, բացի Ռուսաստանից և Տաճկաստանից: Ուղեւորի ուսմամուլը մտնէ Դաշնակց. մէջ, նրա գոյութիւնը, իբրեւ շարժապ, պրոֆեսիոնալ միութիւն, պէտք է վաւերացնուի նախ և առաջ իր անդամների միմեկին և արտաքին գործերի միմեկին: Մի բան, որին մինչև օրս ուսական կառավարութիւնը չէ համաձայնում: Սակայն կենտր. բիւրօն, մանաւանդ եռանդուն փոխնախագահ և ընդհանուր քարտուղար պ. Victor Auguste Taunay հէնց այժմ էլ բանակցութեան մէջ է այս առիթով Պետերբուրգի հետ:

Պ. W. Singer վերջն ստանձնելով «Neues Wiener Tageblatt»-ի խմբագրատեղի պաշտօնը, ուժեղացնելով և բարձրացնելով այդ

թերթը, միաժամանակ աշխուժեցնում է դնել Միջազգային Մամուլի Դաշնակցութեանը աւելի հաստատ հիմունքների վրայ: Եւ այսօր այդ Դաշնակցութեան մի շարք որոշումներ թէ լրագրական էտիկային վերաբերեալ և թէ տնտեսական գուտ պրոֆեսիոնալ, ճանաչւած են բոլոր

ՎԻԼՀԵԼՄ ՋԻՆԳԵՐ

Հիմնադիր և ընդհ. նախագահ Միջազգ. Մամուլի Դաշնակցութեան

պետութիւններից, բացի ուսական և տաճկական:

Ընդհանուր գանձապահ և փոխնախագահ Միջազգ. Մամուլի Դաշնակց. պ. G. Schweiter, իբրեւ մուտ լրագրող, նամանակագիր իբրեւ «Frankfurter Zeitung»-ի աւտորական թղթակցի խմբագիր, որ 31 տարի անընդհատ վարել է ու միաժամանակ էլ նոյն թղթակցը իբրեւ թերթի ղեկավարել և քաջ հմուտ է եւրոպական քաղաք. տնտեսակ. պայմաններին, զարգացման ընթացքին, — մի անխնայ երբօրեային է կազմում պ. պ. W. Singer-ի V. Taunay-ի հետ:

ԲԻՍՄԻՏ. ԲԱՆԿԵ ՄԵԶԱԶ. ՄԱՄՈՒԼԻ ԴԱՇՆԱԿՑ. ՊԱՏԻՆ Պօստ-հեռագրական մամուլի սեղանը

Կենտրոնական վարչութիւնը կազմւած է զանազան պետութիւններում եղած միութիւնների ներկայացուցիչներից, որոնք իրանց երկրներում ազատ կանոնադրութիւններով և գործունէութեամբ հանդիմ, կազ-

մում եւ օղակ, մասնիկ ընդհանուր Միջազգային Մամուլի Դաշնակցութեան:

Միութիւններից մէկը, օրինակ, մի միտք է յղանում. սա իր երկրի մէջ իրականացնում է այդ և ապա առաջարկում Կենդ. Վարչ., որը քննելով մտցնում է մօտակայ կոնգրէի հարցերի մէջ: Եւ եթէ այդ առաջարկն ընդունւում է կոնգրէում, այն ժամանակ որոշումն էլ պարտաւորական է բոլոր անդամների համար:

Լիսբօնի պօստալական մամուլի ընկերակցութեան պատգամաւոր պ. Arthur Tavares de Mello-ն ղեկուցանում է carte d'identité-ի անհրաժեշտութիւնը, (պօստալական կառավարութիւնն արդէն ճանաչել է սրա քաղաքացիականութիւնն ու վաւերացրել): Կոնգրէն լսում է այս ղեկուցումը և կենդ. վարչութեան որոշումն այս մասին, քննում, քննարկում և ընդունում:

Իտալիայի մամուլի ներկայացուցիչ պ. Ch. A. Cortina (Հոմմ) ղեկուցանում է լրագրողների մէջ միմեկարարութեան արգելումը, որ նոյնպէս կոնգրէն քննարկում է և վճռում: արդիւն մենամարտական միջոցով լրագրողների մէջ ծագած և սուր ընկճաք բռնած բանակցի այս տեսակ լուծումը:

Պօստ-հեռագրական սակագնի հարցը բոլոր երկրների մամուլի մտատանջութեան պատրիարք է: Շատ պետութիւններ արդէն տեղ են իրանց համաձայնութիւնները և հէնց իրանց երկրներում էլ շատ պակասեցրել լրագրի պօստային և հեռագրի սակագները:

Սակայն անհրաժեշտ է, որ միջազգային պօստ-հեռագրի կոնգրէն վաւերացնի այս բոլոր պետութիւնների համար, և ահա կենդ. բիւրօն բանակցութիւն է սկսում պօստ-հեռ. կոնգրէների հետ:

Բանտրական ժամերը, աշխատավարձը, լրագրողների հոնորարը, արտատպումների, քաղաքների իրաւունքները և այլն, և այլն տնտեսական հարցեր են շօշափում: Սակայն ուշադրան ու լուրջն անշուշտ լրագրական կոնգրէն է, որ Միջազգային Մամուլի Դաշնակցութեան հիմնական նպատակը պէտք է համարել:

Եւ ահա նրա ծիրանալարը հիմնադիր պ. W. Singer իր մեղմ, բնորոշ և համոզեցուցիչ ճառերով կոնգրէների նիստերում, թէ ընդհանրում շարունակ մամուլի համերաշխութեան, մարրութեան, զաղմասպանութեան, մարդասիրութեան և Ֆլամարտասիրութեան մասին է ընդունում:

Հետոյ պ. V. Taunay իբրեւ հարաւի իր խրոխտ, ղեկավար ճառերով աւելի է ընդգծում լրագրողների բռնելիք դիրքը, բացատրում նրա դերը համաշխարհային կենցաղի մէջ:

Բարձրաստիճան անձինք, օրինակ աւտոր. միմեկարար-նախագահ դր. Կեօրթէր իր ընդարձակ ճառի մէջ (Տարազ 1905 թ. № 27) մատնացոյց անելով լրագրի տիեզերական նշանակութիւնն ու ոյժ ունենալը, վերջացնում է իրօքը, ցանկութիւն յայտնելով որ իրանք ուզում են լսել միմեկին ծանոթութիւնը և լոյս են տալով, որ մամուլը զրպարտութեանը տեղ չի տալ:

Կոնգրէն ցանկութիւն է յայտնում, որ մամուլի ղեկավարը պէտք է լինի իսկապէս ժողովրդի անդամ ընտրւալը և իր անտակո ընթացքով լրագրը չը հասցնէ այն վիճակին, որ անանհն «անպատիւ»:

ՎԻԼՀԵԼՄ ՋԻՆԳԵՐ

Ընդհ. գանձապահ, Միջազգ. Մամուլի Դաշնակցութեան

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ XI ԿՕՆԳՐԷ

Լրագրողի կաղնիօյի տօնախմբութիւնների ղաղկիծում բանկ, ի պատիւ մամուլի

Պ. W. Singer-ի պատուը դատարանների մասին մշակած ծրագրերն է վաւերացնում: Միջազգային դատարանը ընտրւում է լրագրողների Միջազգային Մամուլի Դաշնակցութեան կոնգրէներին երեք տարի ժամանակով:

Ընդունւում է և տնօրինական մամուլի պատգամաւոր պ. Th.

Burlmi-ի առաջարկը՝ Վերադարձան լարձակումներ՝ այն անձինքների վրայ, որոնք հասարակական ասպարեզի վրայ, չեն, նոյնպէս լարձակումներ ազգերի և օտարերկրեայ մամուլի վրայ, համարում են դատապարտելի:

Ի հարկէ ուսական մամուլը եթէ մտնէր Միջազգային Մամուլի Դաշնակց, մէջ, այսօր այս աստիճանը զըրպարտիչ և ստոր չէր լինիլ: Նա փոխանակ մի պետութեան մէջ ապրող ազգերի համերաշխութեանը նպաս-

հուրացնող հեռադիրներով և թղթակցութիւններով:

Մարդասէր տիկինը վերջացնում է իր ճառը՝ «Զբաղեցնել, հիացնել կամ զարմացնել ժողովրդին վատ չէ, մի ակնթարթում հաղորդել աշխարհումս ինչ է կատարում,— լաւ գործ է, սակայն մամուլն իրաւունք ունի ձգտել դէպի աւելի վեճը և բարձրը:

Ձեռք նա ժողովրդի ղեկավարն է, բայց եթէ կամենայ, կարող է լինել և նրա ազատարարը»:

և ապա մինիստր:

Նրկար կը տեւէր մեր այս զրոյցը, եթէ նոյն իսկ թուցիկ գեղեցականէինք Միջազ. Մամ. Դաշնակց. որոշումները մեր ընթերցողներին:

Եւ քանի որ մեր մամուլը դեռ զրկւած է վայելելու ազատ երկրներում մամուլի արտօնութիւնները և անկարող է միանալու ընդհանուր դրօշակի տակ, գոնէ առայժմս կատարենք մենք, մամուլի ղեկավարներս

Ի ս պ ա ն ո ռ հ ի ն

տելու, շարունակ ինսուռացիաներ չէր յօրինել և եղբայրասպան կոտորածներ, աւերումներ չէր առաջացնիլ:

Տ. Բերտա Սուտներ հայցում է մամուլի ղեկավարներից խոռովեալ հոգիները խաղաղացնել և ոչ թէ վառ կրակի վրայ իւր սփել, ամբոխը դոգտող զար-

Ձրանսիական արտաքին գործերի մինիստր պ. Pichon իր աջ կողմն ունենալով Temps-ի խմբագրապետ տնօրէն պ. Hébrard-ին, Ալհամբրում հիասքանչ բանկէին ի պատիւ Միջազգային Մամուլի Դաշն. XI կոնգրէի անդամներին, պարծենում է որ նախ ինքը լրագրող է

այն, ինչ բացառապէս մեզանից է կախած, այն է՝ ուխտել ծառայելու միմիայն ծշմարտութեանը, խոյս տալ ծշմարտութիւնն աղաւաղելուց և չը ծառայելուց մամուլը մեր նաական կրքերին:

պօլիտէն (գետնի տակով էլէքտրա-
քարշ) նոյն իսկ Լոնդոնն էլ չունի:
Վաս չէր լինիլ, որ Պետեր-
բուրգում գաւառական մամուլի
համար թիւով արտասանման
մղձակցութիւններ Քարիկանները
իրանց սպարանքները զորշ հա-
լիցնէին:

Եթէ եւրոպայում կայ մի գիւտ,
նրա գործադրութիւնը նախ Լոն-
դոնում կարելի է տեսնել: 1900
թ. երբ Պարիզը համաշխարհային
ցուցահանդէս էր սարքել և ուր
չէ կար ոչ մի նորութիւն, Լոն-
դոնի մի ծայրից միւս ծայրը
(Sheperd's Buch-ից Citi) արդէն
կարող էր անցնել այդ մետրոպո-
լիտոյ, որ տեղ-տեղ մինչև 30 սոմէն
խորութիւն ունի և ընդամենը 12
կայարան, հազիւ 20 բողէի մէջ
անցնում էր:

Իսկ Պարիզում այդ մետրոպո-
լիտնր դեռ անցեալ տարի էլ բո-
լորովին պատրաստ չէր:

Գալով Պարիզի փայլուն, պէտք
է տեսնել, որ այդ փայլուն էլ է
զրախ: Թող չըզգրմանայ Տիֆ.
Միստ.

Պարիզի
թղթակիցը, եթէ
նրան նկատենք,
որ «Պարիզի մօզե-
րը» իսկ մինչև օրս
էլ չի կենդանւում է
սարքում, տը-
ղադրում և տի-
կերքին բաժան-
ւում «Պարիզի մօ-
զեր» հոշակելով:
Գալով գեղարու-
թեան, այդ իս-
կապէս Պարիզի
միակ ուրոյն ան-
վիճելի հրապոյր-
արքանք ու մե-
նաշնորհն է:

Բազում մին-
չև օրս հայերէն
լեզուով օրագիր
չէ լոյս տեսնում:
Պոլսոյ տարած լին-
հրատարակում է
հայերի համար ոտերէն լրագիր:

Նկատի ունենալով, որ բազուցի հայերի մեծա-
մասնութիւնը ոտերէն չը գիտէ և Բազայ հայ ըն-
տանիները մինչև այժմ ոտերէն լեզու մէջ կատա-
րելագործում են շնորհիւ հաստատրանից, Սամարից և
Վօլգան միւս ամերից գաղթող ուս խոհարարու-
հիւներին, զայսինքն, ոտերէն լեզուով հայերի զը-
րամներով հրատարակող ուս այս թերթի ծառայութիւ-
նը համարում ենք սոսկ առեւտրական և աննպատակ,
քանի որ տալիս է ձեռնարկութիւնը և գէֆիցիտ:

Պ. Ս. Թաւայեան յայտարարում է, որ իր Բնիկ
թերթը վերականգնու աշուրից ժընկում: Իսկ պ. Գր. Բա-
լասանեան հրատարակում է Թիֆլիսում Կրթականութիւն
և Կենսք անունով մի թերթ:

Սակայն կայ մեր մէջ այժմս կեանք և գրական-
ութիւն, որ մի յատուկ թերթ էլ հրատարակ ինրանց
արտայայտելու և արտայայտելու համար:

—Աստրախանում լոյս է տեսնում Լրքեր անու-
նով շարախական լրագիր:

ՍԻՐԴԱՐԻ ՀԱՐԻԲ-ԻԼԼԱՅԻ ԽԱՆ

Ազգանունի Լմիր

Թող երկնքում որոտան

Սեւ-սեւ ամպեր կուտակուած,
Սարեր, ծորեր թող թնդան,
Կարկուտ, հեղիղ թափումն ցած.
Եւ կապտաղի հոտանքով
Թող մանչայ փոթորիկ,
Ոճիր ծնող երկունքով
Թող ընդունի ծով, ալիք...
Միշտ աներկիւղ, անվնէնք՝
Խիզախ թևերն իմ պարզած,
Կը շլուծում դէպի վեր՝
Ղերմն զազալմն ամպամած...

Յարութիւն Պետրոսեան

ՖԲԱՆՏ ՅՈՎԱԷՓ

Կայսր Աւստրիայի
LX-ամսայ յօրեանի աւիժով

ՔԱՂԱՔԱԳԻՏԱԿԱՆ

Ուսանողիական համաձայնութիւնը տիկերբի
քաղաքադէտներին հարկադրեց զլուսնիւր բարձրացնել
և իրանց արթնուն լինելը յայտարարել:

Քաղաքադէտներէն ամենախնայողանն ու կեն-
սունակը՝ քաջարի Վիկտորը իր հմուտ գինակից և խո-
րամանկ քաղաքադէտ Արդիւ-Համիդի հետ հասկացրեց
իր տիպեաններին՝ Անգլիային և Ռուսիային, որ ինքը
չի կարող բաց աչքով նայել, թէ ինչպէս սրանք Պարս-
կաստանը երկու բաժին են անում, առանց իրան բա-
ւարարութիւն տալու: Այս հիման վրայ հիւստում
Բայտիկի ամերիկ և կղզիների խնդիրներ յարուցեցին,
իսկ արեւելքում կրուպի անհամար թնդանութիւնը են
ամբարում, նոյն իսկ կովկասն էլ իրրի թէ Ռուսիայից
առնելու համար:

Պատերազմի շուրհներն օր օրի վրայ այնքան
շատացան, որ յաճախ լուրերի փոխակցան և նոյն իսկ
գործին շատ աղետակ մարդիկ իրանք էլ ամբոխային
առէկոսներով տարեկան, իրանք էլ սկսեցին հատուալ
պատերազմի այսօր կամ վաղը յայտարարելուն:

Սակայն միայն կամքը քիչ է պատերազմիւ հա-
մար, մանաւանդ այնպիսի մի պատերազմ, որ պիտի
լինէր համաշխարհային: Պատերազմի համար ոչոք
գրամ չունի Սատանան էլ չը գիտէ, թէ ուր անհետա-
ցան եւրոպայի և Ամերիկայի զրամները: Փաստ է, որ
պատարկ են թէ Անգլիայի, թէ Ամերիկայի և թէ Գեր-
մանիայի զանձարանները: Իսկ Աւստրիայի, Ռուսիայի,
Ռուսիայի զրաւաններում վաղուց են մինքն պարում:
Շատ-քիչ առձեռն գրամ ունէր Ֆրանսիան. նա էլ

Ազգանուն. ուղղութիւնը ամպում

Աւստրիական քաղաքական

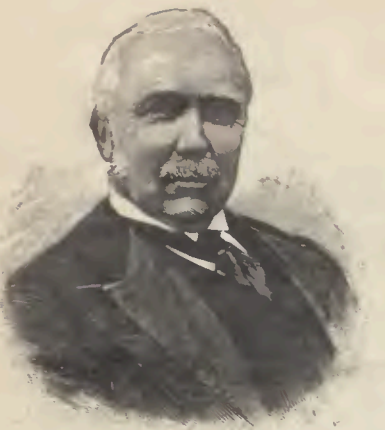
Աւստրիական հեծելազոր

Անգլիայի ձեռքով անցեալ տարի պարտք տաւ Ամե-
րիկային: Պատերազմ ուրեմն չի կարող լինել, հէնց
սոսկ գրամ չը լինելու պատճառով:

Իսկ եթէ պատերազմ չի կարող լինել, կարող են
փաստօրէն լինել այս ու այն մանր, թոյլ պետութիւն-
ներում, իշխանութիւններում «ժամանակաւոր գրաւումներ»
հարկաւոր վերստ տարածութիւնների, սահմանա-
դրութիւնների «սպանակներ» արտաքոյ ծախսեր և անա-
կնկալ պատահարների համար «բաւարարումներ»:

Եւ այդ բոլորը կը վճարեն անմեղ մեղաւորներ,
Պարսկաստանը, Ազգանատանը և այլն, իսկ հիւանդ
Թիւրքիան կը տայ և նորանոր լախիշներ անկաշում
եւրոպային:

Հայկական հարցը, որ շատ սուր կերպարանք է
ստացել, պատերազմ լինելու դէպքում այս անգամ կը
վճար անշուշտ յօգուտ հայերի, բայց տարարադա-
րայ օյժման նորից տաճկահայերը հարկադրւած կը լի-
նեն սուժել, որովհետեւ... որովհետեւ եւրոպան իր
բաւարարութիւնն ստանալով, հայերի համար իր հի-
նուուրց բարեկամ սուլթանի քէֆին չի դիպել և հայ-
կական խնդրի լուծումը կը մնայ, ինչպէս օրօշւած է,
սուլթանի մահից յետոյ:

ՀԵՆՐԻ ԿՈՄԲԵՆ ԲԱՆՆԵՐՄԱՆ
Վնդ. նախկին մինիստր-նախագահ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Արտասահմանաձուլում անապատում
մամուլը նորերս վարձանում
Հնրերի կոմբեն Բաննեբմանին,
իրանդական հարցի անկողն
պաշտպանին, համեմատում էր
Գլադստոնի հետ և նրա անժա-
մանակ մահը կորուստ համարում։

— Բացեց լոնդոնում Անգլո-
ֆրանսիական ցուցահանդեսը և
Ֆալիեր ուղեկցութեամբ արտա-
քին գործերի մինիստր Պիշոնի
այցելեց ամսույ 12-ին Լոնդոնում
այդ ցուցահանդեսը, էդուարդ
Բազալուրը իրայիններով մեծ
ցնծութեամբ դիմաւորեց ֆրան-
սիական հանրապետութեան նա-
խագահին, հակադիւրայն ընդու-
նելութեան, որ Ֆրանսի Զոլսէփ
կայսրը իր 60-ամեայ թագաւո-
րութեան յօրինանի առիթով ըն-
դունել էր իր դաշնակից Վերմեյ-
մին դաշնակից արքաներով։

— Այս տարի ամառը Լոնդո-
նում կայանալ է գծագրողների
կոնգրէսը, շատ ցանկալի է որ մեր
երկիրն էլ մասնակցէ։

— Իսպանիան օրերս մեծ շու-
քով տօնեց նապալէճական լծից
ազատելուն հարիւրամիակը։

— Հռոմում նորերս կայացած
կանանց կոնգրէսում, ուր ներկայ
է եղել և Իտալիայի թագուհին,
կանայք վճռել են զարդաներից
հանել կրծքի ուսմունքը։

Հետաքրքրական է իթէ հայ
կանայք Վաղարշապատում նման
մի կոնգրէս արգելին ինչ որ ու-
շումներ կանէին։

Հռոմում վաղուց է, որ ար-
գելւած է եղել կապուտներին աւե-
տարան կարգալը, իսկ էջմիած-
նում հետաքրքրական է վարդա-
պետները են կարգում, թէ՛ այդ
արտօնութիւնը սարկաւազներին
է միայն տրւած։

Ազգագրական ընկ. նախաձեռ-
նութեամբ մայիսի 9-ին Թիֆ.
ժողով. պ. Ս. Յակոբեանի դա-
սախոսութիւնը «Պաշտօնը Ար-
վեանի» մասին նրա ծննդեան
100 ամեակի առիթով չը կայա-
ցաւ։

— Ժողովրդ. ամբիօններից տե-
ղական իշխանութիւնը տեղական
լիզուններով դասախօսութիւններն
արգելել է։

— Փակւում են հայ և վրաց
զարդաները մերթ նիթականը չը
լինելու պատճառով, մերթ իշ-
խանութեան հրամանով։

— Ս. էջմիածնայ տաճարի վե-
րանորոգութեան համար հող. կա-
ռավ. ներկայացուցիչը ժողովներ
է սարքում Թիֆլիսում առանց
հրաժեշտի հայ հեղինակաւոր
արվեստագէտներին։

— Բէականայի զօրեղանայով,
Թուրքացաւ ազատագրութիւնը։
Դպրոցական ծրագիրը յիշաւը-
ւում է խիստ զգալի չափերով։

ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Խմբագրութեան մէջ ստացել
են հետեւեալ գրքերը. 1. Յ. Յով-
հաննիսեան՝ Բանաստեղծութիւններ,
Վաղարշապատ, տպ. Մայր Աթո-
սի, 240 մեծագիր էր. ընտիր
թուղթ, գինը 1 ր. 50 կ., 2. Մյրա-
սան—Սոյապենուկ Անդրիաս (պո-
զից) перев. с армян. Р. М. Ами-
рова, 235 էր. Բագու, գինը 60 կ.,
3. Սուքիաս եպիսկ. Պարզեանց՝
«Ճանապարհորդական տպաւորութիւնը
և նամատու նկարագիր գէպերի վեր-
ջին կանոն. ընտիր. ժամանակ», 145
էր. Երևան, գինը 60 կ., 4. Բ.
Իշխանեան՝ «Ազգային պոզիցիա» և
դասակարգային շահերը» 310 էր.
Թիֆլիս, գինը 50 կ., 5. ՄԱՆ-
ԿԱՆԱՆ ԳՐԱԳՐԱՆԱՆ 1. Ա. Պո-
ղոսեանի հրատ. Փօնդ՝ «Պատ-
մածքներ կենդանիների կենսոյից»
պատկերազարդ, 96 էր., գինը 40
կ., 6. Ա. Ջանեան՝ «Բացող ծա-
ղիկներ» (բանաստեղծ.) 109 էր.
Բագու, գինը 50 կ., 7. Տեղեկա-
գիր Թիֆլ. վան. աւ. եկեղ. Կրօ-
նա-պատմ. թանգար. 1907 և 1908
թ., 8. Մ. Բարխուդարեան՝ «Անգ-
լիայի պետական կազմը և բարդա-
կան կուսակցութիւնները» 152 էր.
Մոսկա, գինը 1 ր., 9. Տմբալի
Սաչան (Կ. Կ. Մեյքը-Շանազա-
րեանց) «Ջոնան-Տմբալ», տաղան-
դաւոր երգիծարանի մօտ 30 տար-
ւայ ընթացքում պատմաձգները,
Ֆելիքստոնները պատկերները ռա-
ցադաւալէս Դարաւալի բարբառով
լոյս ընծայւած առանձին գրքից-
ներով և նոր-Վարդաւ, ամփոփւած
երկու հատորի մէջ. Ա. հ. 234 էր.
Բ. հ. 268 էր. սրան կից և ան-
հրաժեշտ ըստարան Դարաւալի
բառերի, լեզուի քերականութիւնը,
գրական անունների հո-
լովումն ու բայերի խոնարհումը։
Առաջարան, հեղինակի պատկե-
րով։ Տպագրւած է լատ. թղթի վր-
այ ս. էջմիածնայ Մայր Աթոսի
տպարանում։

Տաղանդաւոր երգիծարանի ա-
ռաջին աշխատութիւնը Դարաւա-
լի բարբառով՝ «Վերջը կանոն
պնդ-փեշար» մեր հրատարակու-
թիւնն էր, Երրորդից առաջ, որով
միանգամից իր վրայ գրաւեց ըն-
թերցողների ուշադրութիւնը շը-
նորայի մանկական մատենագի-
րը և երգիծարանը։

Ստացանք «Ազգագր. Հանդիսի»
1908 թ. № 1 գիրքը, խմբագր.
Եր. Լալայանի, հրատար. «Հայոց
Ազգ. Ընկ. 168 էր. և առանձին
վեց նկարներ Սեանի եկեղ., դռն
ու վարագոյրը, պրօֆ. Ն. Մարի
պատկերը և Ստատիկա, գինը 1
ր. 50 կ., տպագրւած է մաքուր
օր. Ն. Աղանեանի տպարանում։

Ստացանք «Ազգագր. Հանդիսի»
1908 թ. № 1 գիրքը, խմբագր.
Եր. Լալայանի, հրատար. «Հայոց
Ազգ. Ընկ. 168 էր. և առանձին
վեց նկարներ Սեանի եկեղ., դռն
ու վարագոյրը, պրօֆ. Ն. Մարի
պատկերը և Ստատիկա, գինը 1
ր. 50 կ., տպագրւած է մաքուր
օր. Ն. Աղանեանի տպարանում։

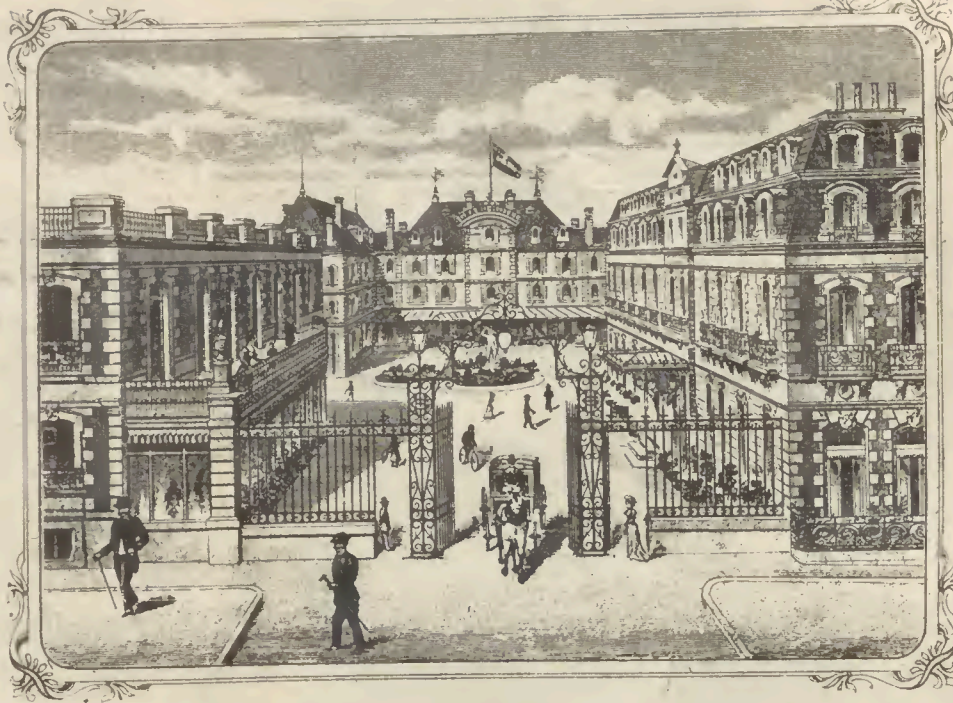
ՍԻԱՆԻՍՏԱ Բ. Ա. ԼԵՎԻՆԱ

Տալիս է դաշնակի դասեր թէ իր մօտ (Полицейская, 14)
և թէ ընտանիքներում։

Շնեկ մամուր, չափաւոր գներով հիւրանոց Բերլինում
HOTEL NEW YORK

Friedr.—str. 136. հաղի երկու բողի Bahnhof—Friedr.—str. կենտրո-
նական կայարանից, կամուրջի վրայ, Աւելի քան 60 սեն. չորեա-
ղարդ 80 մասնականներով ընտանիքների համար։ Առանձին սո-
վոններ, սեղանատներ, Մի մարկով առատ նախաճաշ (շուրճ, շոկո-
լադ, թէյ, միզրով, կարագով, պանով, միւրաբաններով և զանա-
զան թխածներով) սենեակներն օրական 2—15 մարկ։ Շարժով
աւելի մատչելի պայմաններով

Բ ի ա ղ ի ց. գ Ր ա ն Դ ի օ տ ե ղ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ներկայ թւականին լրացաւ
արժ. Եղիկ ա. քա՛ն. Երզնկեանի
ուսուցչական գործունէութեան
35-ամեակը։

Նրա յարգողները ի պատիւ
նրա բազմամեայ մանկավարժա-
կան ծառայութեան որոշեցին.
յանուն յօրինանի աշակցել նրա
ձեռնարկած նոր օգտաւէտ գոր-
ծին, այն է «Հոգիւ» շարաթաթեր-
թի հրատարակութեան, մի հա-
մատ ֆօնդ կազմելով այդ թերթի
համար։

Ժողոված դուստրից կըմնուի
խմբագր. վրայ ծանրացած ան-
ցիալ պարտքը, իսկ մնացեալ մասը
կըգործադրուի նոյն թերթի յա-
ռաջարկութեան համար՝ կազ-
մած յանձնաժողովի բարեհալի-
ցողութեամբ։

Յոյս ունենք, որ հասարակու-
թիւնը՝ մինչև մայիսի 25-ը կը-
շտապէ իր աշակցութիւնը այդ
խրախուսանքի արժանի զործն
յաջողութեան։

Յանձնաժողովի նախագահ՝

Մ. Ե. Սարամբեկեանց։

Բարտուղար

Մարգիս սարկ. Իփալեանց

Բոլոր զրուիքներին ուղարկել
յանձնաժողովի նախագահին՝ Ми-
хаилу Исаевичу Саламбекову—
Тифлис, Тургневская, д. Алепо-
ва, № 1.

Նէշները՝ յանձնաժողովի գան-
ձապահին՝ Николаю Захарьевичу
Наримакову—Тифлис. Армянский
Базар, Соб. д., № 1.

ՆՈՐ ԴՊՐՈՑ

Այսօր լոյս է տեսնում № 1. հետեւեալ բովանդակութեամբ։

1. Կազմակերպւած ուսուցչութիւնը. Արտաշէս Արդեան 1—VIII
2. «Նոր դպրոց». Իսահակ Յարութեան 3 — 9
3. Ուսուցչանոցի դերը. Յ. Տէր-Միրաբեան 10—18
4. «Հին» դպրոցի մեղքերից. Սեդրաք Մանդինեան 19—21
5. Էքսպերիմէնտալ մանկավարժութիւն. Իս. Յարութեան 22—27
6. Պեդագոգիկ (մանկագիտութիւն) կրթական գործում. Տ. Առլման 28—43
7. Հայցական հոլովը աշխարհագրի մէջ. Ստ. Մալխասեան 44—51
8. Կովկասայ դպրոցների ուսուցչական Միութիւն. Արտ. Արդեան 52—56
9. Տարրական կրթութիւնը Ռուսաստանում. Գ. Ղազարեան 57—66
10. Մանկան պիտիկան և մանկավարժութիւն. Բովանդակ 67—72
11. Բնագիտութիւն և գրախօսութիւն, Բրիչ 73—81
12. Բրոնիկոն 82—89
13. Խմբագրութեան պատասխաններ
14. Յայտարարութիւններ

1908 Բ Ա Չ Մ Ա Վ Է Պ 1908

Բազմալիւ, հանգէս Հայկական ձեմարանի, ներ-
ւած Ազգային գիտութեանց, Գեղեցիկ դպրութեանց, հայ-
կական Այծմէութիւններու, կրեւերկայացնէ Բանաստե-
ղծութիւններ և Թղթակցութիւններ՝ հայոց պատմութեան, մա-
տենագրութեան, արեւստներու մասին. գրական բաժնին
մէջ՝ Գեղեցիկութիւններ, Թարգմանութիւններ, Վէպեր. նո-
րութեանց բաժնին մէջ՝ տեղականութիւններ նորագոյն
գրքերու, հանգէսներու, գէպերու մասին։ Իր նպատակն
է բարձրացնել հայ ժողովուրդը՝ Գիտութեամբ, Արեւս-
տով, իրականաւոր գիտակցութեամբ իր Անցելոյն և իր Դա-
րան։ Գինն է ֆր. 10, տուար՝ 2, բոլայի 4, Դիմել ու-
սումնական թղթակցութեանց համար. Rédaction de la
Revue «Bazmavep». Բաժանորդագրութեան համար.
«Imprimerie Arménienne»

St. Lazare VENISE (Italie)

1887 Ի. Բ. ՏԱՐԻ 1908

«ՀԱՆԴԵՍ ԵՄՍՈՐԵԱՅ»

Գիտական հասարակութեան համար անհրաժեշտ դարձած
և նոյնին գնահատման արժանացած է արդէն։ Ուստի ամ-
սաթերթիս Ի. Բ. տարեշրջանը թնկալելուն առթիւ կը
յայտարարենք, թէ Հանգէս Եմսօրեայ իւր պարզ արտա-
քինը եւ լուրջ ներքինը պիտի չփոխէ. պիտի չզարաւորի
ընթանալ այն շաւղէն, զոր իրեն գծած է հայ գիտական
աշխարհին պահանջը։ Այս պահանջը գոհացնել խմբագրու-
թիւնս իւր քաղցր պարտքը կը համարի։ Այս պատճառաւ
ամեն կարելի հող ու խնամք պիտի տարուի որ թերթս
առաւել ճոխ ու բազմակողմանի բովանդակութեամբ մը
առաջիկայ տարին ալ բոլորէ։ Տարեկան բաժնեդիրն է
15 ֆր. — 6 րբ.

Հասցէն՝ Handes, Vienne, Autriche VII, 2 Mechitharistengasse 4